

Réz Pál

BOKÁIG PEZSGŐBEN

(hangos memoár)

a beszélgetőtárs
PARTI NAGY LAJOS

/Részlet/

MAGVETŐ
BUDAPEST

[...] *Váltunk itt politikára, egészen más módon, mint ahogy eddig tettük. Arra az időszakra vagyok kíváncsi, amikor már mindenestül kivonulsz abból a másíkajta politikából, és egyszer csak kapcsolatba kerülsz a '68-asokkal, a Lukács-óvodával.*

Igen, addigra én már nagyon rég kivonultam, úgymond, a politikából. '53-ban, tehát huszonhárom éves koromban nagyjából abbahagytam, és föl sem merült bennem, hogy én aktívan politizáljak valamikor. Aztán a hatvanas évek végén megismerkedtem ezekkel a nagyon kedves és okos fiúkkal. Először Kenedi Jánost ismertem meg, aki egy kölyökkutya kedvességű, bájos fiú volt. Iszonyú sprőd haja volt, nagyon erős haja, teljesen olyan volt, mint egy foxi, úgyhogy valaki elnevezte zsidó foxinak. Aztán megismerkedtem az egész társasággal, Kis Jánossal, aki egy fantasztikusan okos, jól képzett és nagyon fegyelmezett ember, Bence Gyurival, aki akkor középiskolában tartozott, Petri Gyurival és hát a vonatkozó nőekkel, feleségekkel, barátnőkkel, akik gyakran cserélődtek. Sokat voltunk együtt, jártak ide, meg én is eljártam hozzájuk. Elkezdődtek az ő szervezkedéseik, és bizonyos dolgokat kértek az embertől. Fölhoztak valamit, hogy dugjam el, meg mit tudom én,

ilyenek. Ezek megtörténtek. Engem nagyon érdekelt, hogy ők hogy gondolkoznak. Kicsit a saját ifjúkoromra emlékeztettek, mert azért sok szempontból olyanok voltak, mint az őszinte, fiatal kommunisták, valljuk be, akik fel akarják forgatni, meg akarják változtatni a világot. És ezt nem ellenük mondom. Kicsit merevek, dogmatikusak, de hát idealisták és áldozatkészek. Aztán telt-múlt az idő, összejártunk, beszélgettünk erről, arról, amarról. Az én nemzedékemben inkább idegenkedtek tőlük az emberek, nem vették a lapot eléggé. Akkorra már az establishment kialakult, és nem nagyon szerették volna, szóval nem akarták kockáztatni az emberek a maguk helyzetét. Az öregek meg pláne nem. Ilyen módon kicsit rendhagyó volt, hogy én velük barátkoztam, és ezért ők hálásak voltak. Holott elég éles vitáink voltak. Aztán Szűcs is bekapcsolódott ebbe a baráti dologba, akihez talán én vittem el Kenedit, de ebben már nem vagyok biztos. Aztán '77 elején egy reggel följött Kenedi meg Kis János azzal, hogy lecsukták Václav Havelt, az írot, és ők ez ellen írtak egy tiltakozást, egy nyilatkozatot.*

* Nyilatkozat. Szolidaritásunkat fejezzük ki a Charta '77 aláíróival és elítéljük az ellenük alkalmazott repressziót. Meggyőződésünk, hogy az emberi és állampolgári jogok védelme egész Kelet-Európa közös ügye. Budapest, 1977. január 9. Bence György filozófus, Csalog Zsolt író, Csoóri Sándor költő, Dalos György író, Donáth Ferenc közgazdász, Donáth Péter, **Eörsi István író**, Erdélyi Ágnes filozófus, Fehér Ferenc filozófus, Fodor Géza esztéta, Haraszi Miklós író, Háber Judit szociológus, Heller Ágnes filozófus, Jánossy Ferenc, Kardos Julianna vegyész, Kenedi János kritikus, Kis János filozófus, Kocsis Zoltán zongoraművész, Ludassy Mária filozófus, Szabó Miklós történész, Márkus György filozófus, Márkus Mária szociológus, Mészöly Miklós író, Nádas Péter író, Pap Mária nyelvész, Petri György író, Pör Péter irodalomtörténész, Radnóti Sándor kritikus, Réz Pál kritikus, Tordai Zádor filozófus, Sós Vilmos filozófus, Várady Szabolcs költő, Vezér Erzsébet irodalomtörténész.

Én még ágyban voltam, mert korán jöttek, Klári dolgozott, bent volt a kórházban, tehát megbeszélni nem lehetett vele. Mondtam Kis Jancsinak, hogy kérek egy kis időt. Azt nem lehet, felelte, figyelnek bennünket. Mondtam, jó, akkor aláírom, és hát aláírtam. Elég kevesen írtuk akkor még alá, harmincan körülbelül. Csoóri aláírta, arra emlékszem, meg Heller Ágnes, hogy ismertebb neveket mondjak. Ez elég veszélyesnek látszott, mert akkor még nem volt divat. Aztán Klári délben hazajött, akkor elmondtam neki, hogy hát lecsukni ezért biztos nem fognak, nem olyan világot élünk, legfeljebb kirúgnak az állásomból. És akkor azt mondta, fixen emlékszem rá, hogy hát, ha lecsuknának, az se volna olyan nagy baj, végre rendesen ki tudnék a szobádban takarítani. Szóval jóváhagyta. A Juli lányom azt mondta, annyit pofáztál, hogy rokonszenvezel velük, hogy most nem volt pofád nem szolidárisnak lenni. Látod, ezért nem kell annyit pofázni. Na, akkor aztán nem volt semmi különösebb, figyelték a házat, rendőrség az volt. Néhány nap múlva bemondta a Szabad Európa, de itt nem jelent meg róla semmi. Nagyon rendesek voltak az emberek, általában mindenki fölrohant. Mit segíthetnek? Ádám, ugye, ahogy megtudta, följött, hogy ő ezt nem írta volna alá, és helyteleníti, de nagyon rendes dolog. Amikor bementem a kiadóba, pénteki nap, már az asztalomon volt egy cédula, hogy Illés Endre hivat. Bementem hozzá, és rettenetesen letolt, hogy ezt miért kellett csinálni? Ezzel nehezítjük a liberális kultúrpolitika dolgát. Aczél mennyi mindent tesz a magyar kultúráért, és akkor most megnehezítjük a dolgát. És akkor hirtelen megutáltam az egész ügyet, már-már nem az aláírást, hanem Illést, meg ezt az egészet. Hallgattam, és egy idő múlva Bandi megkérdezte, hogy

[...]